Број 61. У Новом Саду, у понедељак 17. (30.) марта 1914. Година XLIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 круне и 10 потура; на четврт године 8 круна. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: За пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући Јована Т. Чавића, у главној улици бр. 6.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

Наше просветне потребе.

У нашој народној црквеној автономији најважније је просветно питање. Оно је нарочито од великог значаја за Србе у Угарској, али и за Србе у Хрватској и Славонији оно има свога значаја. У Хрватској и Славонији огромна већина српске деце иде у комуналне школе, у којима је додуше наставни језик српски. У њима се учи и ћирилица, али ипак зато многи Срби већ не знају да пишу ћирилицом, него се служе латиницом, о чему смо се већ много пута уверили. У Угарској иде већина српске деце у српске народне основне школе, али зато ипак има 19 хиљада српске деце у комуналним и државним школама, где се у последње време српски језик запоставља. У тим школама могу се употребљавати само оне српске књиге, које је одобрило угарско министарство просвете; али те књиге више неће да издаје државна штампарија, а друге нису прописане, па су због тога учитељи у великој неприлици. У последње време принуђене су пак наше сиромашније школе у будимској и по другим епархијама да траже државну припомоћ, јер народни фондови не могу да им пруже припомоћ, пошто је укинута манастирска уредба.

Стога ће једна од најпречих задаћа нашег народног црквеног сабора бити, да што пре доведе у ред питање наших основних школа. Пре свега мора се постарати, да се обезбеди опстанак свима нашим народним школама у Угарској. Због тога сабор мора тражити, да се одмах врати у живот манистирска уредба, да би се чистим приходима од манастира попунио мањак у клирикалном школском фонду, који износи већ 150.000 круна. Тада неће наше сиромашне школе бити принуђене, да траже државну припомоћ, јер ће им наши народни фондови моћи да пруже помоћ. Кад се врати у снагу манастирска уредба, неће ни српска новосадска гимназија морати да тражи државну припомоћ, која је скопчана са губитком самоуправе.

Сабор се мора постарати, да се реши и питање учитељске плате. Учитељи су душа школе. Какви су нам учитељи, онаке су нам и школе. Ако нам је стало, да имамо добре школе, које ће успешно вршити своју задаћу, треба да се постарамо за добре учитеље, а добре раднике ваља и да наградимо. Наши учитељи треба да имају исту плату као и учитељи државних школа. Онда ће се омладина радо одавати томе тешком звању, а од учитеља ће се с правом моћи захтевати, да буду на висини своје задаће. Они треба да буду вредни расадници народне културе и борци за народне интересе. Који народ не жали да доприноси жртве за своју просвету, тај ће и напредовати. Новац, који утрошимо на просветни рад, донеће нам стоструке камате и подићи ће нам углед пред свима народима.

Врло је важно и питање српских школа у бившој Војеној Граници. Угарска има два школска закона, од којих је један слободоуман (XXXVIII. зак. чл. од 1868.), а други, који важи за бившу Војену Границу, спречава отварање српских народних школа. Угарски државници траже од свију грађана да чувају јединство угарске државе, а сами греше против државног јединства, кад једну државу цепају на два школска подручја. Војена Граница не постоји више као посебна политичка област, па стога нема смисла, да она има посебан школски закон, који није донесен редовним уставним путем, него је прописан краљевском наредбом. Српски народни црквени сабор треба да предузме кораке, да се важност државног школског закона од 1868. и наше школске уредбе од 1872. протегне и на земљиште бивше Војене Границе, да би српске црквене општине и у тим крајевима могле слободно отварати српске народне школе.

Осим тога треба српски народни црквени сабор да се побрине за отварање српских виших девојачких и грађанских дечачких школа у свима варошима Угарске, где Срби живе у већем броју. Добро би било, ако би се могла отворити још која српска средња школа у Угарској, или ако то није могуће, да се у Темишвару, Панчеву, Великом Бечкереку, Великој Кикинди, Сегедину и т. д., где год има Срба ђака по државним средњим школама, оснују ђачки конвикти, где ће српски ђаци добити осим стана и хране и образовање у српском духу. У том правцу могло би много да учини и српско друштво, кад би се организовало по примеру Чешке Школске Матице. Она је у 1913. години издала за просветне цели 1,287.696 круна. Она издржава више средњих и основних школа тамо, где је потреба, а осим тога даје многим школама припомоћ. Њен иметак износи заједно са фондовима 4 милијона и 160 хиљада круна. За ову годину изнеће издатци по предрачуну 1,986.034 круне.

Да и наше друштво може много да учини, показало се, кад је требало прискочити у помоћ српским школама у будимској епархији. Ми се надамо, да ће сви позвани чиниоци схватити значај просвете за наш народ и учинити своју дужност.

Хрватско-српска коалиција и самосталци на раскрсници.

Загреб, 15. марта.

Данас је свакоме већ јасно, да је хрватско-српска коалиција на најбољем путу, да постане права „гувернементална странка“, и што је још горе, да сасвим приђе Тисиним мунговима. Ево примера. Прво је обесила свој програм о клин и изгласала таку адресу, да већ не може бити „лојалније“ и „гувернементалније“. При решавању закона о извлаштењу хрватске морске обале (а тај је закон исто тако важан као и железничарска прагматика), њени делегати ни речи нису прозборили на пештанском сабору. А када се у Троједници, а нарочито у Приморју, подигло незадовољство и огорчење против овога закона, тада тек Рошић, коалиционаш и делегат на пештанском сабору, најављује интерпелацију на министра трговине Харкањија, али је не одржава, да се не би ваљда замерио мађарској влади и Тиси. Овде у Загребу франковци и остала

ПОДЛИСТАК.

ШЕТЊЕ ПО ДУБРОВНИКУ.

— *Пише Андра Гавриловић.* —

XI.

Дивона. — Чесма.

Рекао сам да ћу побележити, преко реда, нешто од утисака са шетња по Дубровнику и околини, а задржао сам се на овлашном опису двеју цркава. Молим — и то је била шетња. Стотина корачаја од Госпе до Св. Влаха — у Дубровнику много значи. Да нисам пре већ говорио о Кнежеву Двору, о тамницама, о позоришту и о палатама Гучетића и Кабоге — не бих могао ипак тако брзо стићи од Госпе до Св. Влаха. Овде је шетња у стопу, лагано...

Неколико је корачаја испред Св. Влаха Орландов Стуб. А толико корачаја даље — прешли сте пут и већ сте под сводовима лепе терасе од *Дивоне*, палате у којој је била стара дубровачка царинарница, ризница и ковница новца и нешто простора за забаве. Царинарница је била при земљи, спрат је више тога служио за књижевне састанке, уметничке и друге забаве, а ковница је с ризницом била на дољем, по нашем на трећем, спрату. Дубровник је имао свој новац, лепи се примерци чувају у општинском музеју, а има их и иначе, и у приватној својини. Исцрпно дело о дубровачкој нумизматици још није изишло — али ће и њега бити. А Дубровник је имао и новаца, који су служили не за промет већ за поклон ради успомене. Добијали су га заслужни људи — домаћи и туђини и то по одлуци републике; дакле, данашње декорисање орденима. Овде су, у ризници, чуване и многе оставе странаца па и српских владалаца, а Херцег Степан се жалио да је набелајисао с давањем оставе, коју после није могао добити. Али Херцег није био човек коме се на реч може веровати. Дубровник је реч држао — сведок је деспот Ђурђе Бранковић, који је у Дубровник био склонио не само благо него и главу. Залуд султан пређаше да ће град разорити, нити ће му оставити камен на камену — Дубровник свога госта не хтеде издати. Поносит на тај чин, Гундулић, после скоро два века, пева како, нашавши се у невољи, деспот Ђурађ вели својој Јерини:

Вјерна друго, са мном ходи
Пут славнога Дубровника,
Гдје се госту у слободи
Држи вјера свием велика!

Па кад — пева даље Гундулић — султан не могаше ни претњом ни даровима, које посла Кнезу и Већу, добити Ђорђа, удиви се и сам цар, те рече: ради твоје, тако крепке вере, вечито ћеш живети Дубровниче!

И тако се — завршује песник реч о томе — и догодило: Дубровник са својом тврдом вером и речју стоји у слободи између млетачкога лава и турскога змаја...

И ова, као и све старије зграде дубровачке, палата има за неимара предмета достојних изванредне пажње, а стубови, лукови, прозори занимају лепотом у целини и нарочито у детаљима и сваког другог разборитијега путника.

Један латински дистих на каменом луку према улазу опомиње на праведно мерење при царинењу. Нарочити рељеф приказује име Христово, а испод њега су у камену латински стихови дубровачкога песника-латинисте Илије Церве... Обичко је правило у Дубровнику да треба загледати сваки камен — да се не би мимоишла каква драгоценост.

Палата је ова, у главном, преживела трешњу, а зна јој се старина још из првих година четрнаестога века. —

Ето — пожурили смо двеастак корачаји од цркве Св. Влаха ка Дивони, и већ смо пропустили с десна *Чесму* код Страже, зграде између Општине и Дивоне, у којој је и за доба републике, као и сада, стајала главна стража градска! А ова је чесма подигнута у почетку петнаестога столећа, кад и друга, већа, на почетку Плаце, при улазу на градска врата из предграђа Пила. Ова је друга један од најлепших уметни-

опозиција међутим, искоришћује и употребљује ово понашање и колебање коалиције у своје сврхе и приређује демонстрације, које коалиционашки листови прећуткују, багателишу или онако право владиновачки желе да угушују.

Па тек какву дволичну улогу играју самосталцо при решавању нашег автономног питања! Како се тек ту колебају? Мораће они да учине све онако, како то мађарска влада буде хтела само да добију „слободне руке“, т. ј. да *једино они* добију *сву власт* у автономији у *своје* руке. А било би то заиста славно! У Загребу влада у *њиховим* рукама и у Карловцима *они* једини господари! Само, какве ће они зато противуслуге морати учинити мађарској влади?

Али некако они у Пешти не журе се, да „парламентаризују“ владу, иако је Шкерлец наговестио, да ће то бити. Није ли то било обећање пред избор посланика у првом загребачком срезу? Који су боље посвећени у закулисне догађаје, тврде, да Тиса и Шкерлец намерно отежу ову ствар, док хрватско-српска коалиција не испуни све њихове жеље. Најпре ће морати коалиција да прекине све своје везе са опозицијоним странкама у Тројединци и Угарској и да се уједини са мунговима. *Од коалицијонаша се очекује, да постану прави мунгови и да то јавно признаду...*

Због тога „Србобран“ указује на деликатни положај српске самосталне странке. Осим тога од ње се тражи, да и у погледу српске народне црквене автономије стане на владино становиште, које је у интересу калуђерштине. Ваља дакле бити на опрезу, јер коалиција је заробљена. Она је стављена пред избор: или да у свему усвоји становиште угарске владе — или да пређе у опозицију, а то би значило, да се одречеештанских мандата. Који добро познају већину коалицијонаша, веле, да ће они радије прихватити владино становиште него што би се одлучили, да пређу у опозицију.

Омладинац.

Догађаји на Балкану.

Румунија на раскрсници.

У Румунији се данас на све стране живо претреса питање, којој групи да се приволи Румунија: да ли Тројном Споразуму или Тројном Савезу, односно Русији или Аустрији. Сви су изгледи, да је претежна већина румунских политичара превагнула на руску страну. Угледни букурешки лист „Универзул“ донео је писмо познатог руског новинара Дурнова, у коме се доказује, да животни интереси Румуније налажу јој, да води русофилску политику. У том чланку се даље износи, како и Румунија као и Русија имају четири милиона својих сапленика под аустроугарским господством и да ће у рату, који предстоји, Руси, Румуни и Срби морати се борити раме уз раме. Даље се још каже, да Русија није противна да врати Румунији један део Бесарабије, јер је пријатељство Румуније са Русијом драгоценије од целе Бесарабије. — Једино лист „Сезара“, доносећи низ чланака под натписом „Са Русијом или са Аустријом?“, доказује, да Румунија мора једино држати са Аустријом. — Сви букурешки листови донели су саопћење румунске културне лиге, у коме се каже, како мађарски шовинистички листови пуцају од беса, што је дело Октавијана Гоге „Господин натарош“ тако успело. Даље се каже, како ће мађарски шовени бити још љући, када се то дело 2. априла прикаже у народном позоришту у Букурешту, у корист фонду румунске културне лиге. А то зато, што се боје материјална јачања културне лиге, која без престанка води борбу за одбрану против Мађара.

Србија и Грчка.

Бечки листови су донели, по тобожњим извештајима из Солуна, како су запели српско-грчки преговори о давању нарочитог појаса у солунској луци Србији, јер Србија хоће тај појас да употреби не само у трговинске и економске, него и у политичке сврхе. Сада из Атине службено саопћавају, на основу поузданих извештаја из Солуна, да су они бечки гласови посве неосновани. Није истина, да су преговори запели, а није истина ни то, да Србија тражи у солунској луци зону, коју би употребљавала и у политичке сврхе.

Бугарска ровења у Србији.

Из Софије се туже, како српске власти тобоже гоне Бугарско становништво у српској Мађедонији и како су у Струмици и неким местима кратовског среза српске власти до 14. марта похапсиле 653 сељака и злостављале их. Софијски извештај каже још и то, како је српски мајор Ранковић претио педесеторици сељака да ће их дати погубити. Међутим од свега тога истина је само то, да су неки сељаци у тим крајевима ухапшени, јер је у њих нађено бугарских пушака. У једном селу нађено је 16 таких пушака. Биће, да су их бугарски агенти прокријумчарили у Србију или да су их бугараши држали сакривене још из раније. У Софији су љути, што српске власти спречавају бугарашким агентима ровење у српској Мађедонији.

Албанија.

Прошлог четвртка славио је албански кнез Вељем свој рођен дан, те држана служба у џамији и црквама, а затим је кнез примао честитке од дипломатског кора. — Конзули Русије, Француске и Енглеске у Битољу добивају сваки дан тужбе од хришћанског становништва у југоисточном крају Албаније, у којима се тужи на нечувена насиља муслимана Арбанаса. — Албанска влада је на великој муци не само са епирског покрета, према коме је посве немоћна, него и због безвлашћа, које влада у унутрашњости Албаније. По казивању холандских официра, у унутрашњости Албаније владају исте прилике, какве су биле и пре доласка кнеза Вида. Арбанаси муслимани немају поверења према кнезу хришћанину и не признају га својим владарем.

У чему је највећа несрећа Бугарске.

Бугарска је данас у таким приликама, у каквима није, осим Албаније, ни једна држава у Европи. У земљи је потпуно растројство, народ је оголео, влада је без икава угледа, а државне благајнице зјапе празне. Један пријатељ бугарском народу рекао је, да је највећа несрећа Бугарске у томе, што се даје водити од страних утецаја. Значајно је, да Бугари никако не могу да преболе губитак Мађедоније и Солуна, а изгледа да су заборавили губитак Једрена и Добруџе. Није искључено, да Бугарима са извесне стране непрестано намећу мисао, да ће ако освоје Мађедонију и Солун добити и Једрене, а тиме и превласт на Балкану. А Бугари су толико лаковерни, да у то верују, те не виде, да тиме само служе политици, противничкој Словенству и интересима балканских народа. Ако Бугари и даље буду слушали те лисичје савете, те се упусте у какве пустоловине, пропашће сасвим, изгубиће и оно што још имају.

Допис из Нове Градишке.

У 285. броју „Заставе“ јасно је речено, како је и зашто је изабран за посланика др. Х. Хинковић. Изабрао га је захвални српски народ у

чких радова старога Дубровника; има шеснаест извор цеви са толико стубова, около је велики базен, а врх је резервоара покривен полуокруглим кубетом. Рад је био још лепши, још савршенији: горњи је део чесме разрушио земљотрес.

Код оне се прве чесме догађа и сцена са чичом Станцем, старим сељаком, који је, дошавши у Дубровник на пијацу, заспао ту пред Св. Влахом, а несташни га младићи-ноћници узели за предмет шале. Да исмеју манију за подмлађивањем и вечним животом, наведу старца на низ комичних сцена, које чичу најзад освесте. Тако приказује ствар у једној комедији *Марин Држић*, најбољи драматичар дубровачки, из XVI. века. Држићев гроб није у Дубровнику — умр'о је у Млецима — али је Дубровник својом лепом прошлошћу прекрасно показао, како треба радити па да се живи и по смрти, вечито!

Из циклуса: Са животне стазе.

ДВИЈЕ ЖЕНЕ.

Под сводом тамним давних успомена
У друштву с тужном женом у црнини —
Даси јој мире к'о смрзли јасмини,
Погледи јој дуга саломљена.
С лица јој мрачна капље бол и туга,
И мука грчи упијене груди,
И задњи уздах к'о да у њој блуди
Већ после давно ишчезлог јаука...

—

Из тамна свода нека зв'језда кане
Па се над челом тавним у круг нижу —
Ја стрепим, чекам да то лице плане,
И ти сводови тамни да се дижу...

—

Ох, ал' та хладна и суморна жена —
И опет тама, језа, студ и страва —
О, зв'језде моје, сјене мојих сјена!...
— Ох, та хладна и тужна жена — Јава...

—

На путу нађох тебе усамљену
Под покровом власи, мртвих уздаха,
Задња очаја, — премрлу, без даха, —
Блиједу, без крви, спутану, презрену...

—

Пао сам нице крај твојих кољена,
И самном снови већ давно преснити,
И вјере моје — голуби побити,
И грозна јава, као тамна сјена...

—

Пролити сузу — од куд?... Два ока — дâ
Гле, ту још тиња задњи напон крви —
Ево обоје. — Ја више никада
Натраг не могу — ту нека ме смрви —

—

С тобом у друштву јурио сам с хуком
Кроз живот... А сад — још умр'јети могу
без бола и муком,
Светињо, Надо, крај твојијех ногу...

Би ли били људи?

О мајко моја! — Падам ти на груди
Са којих струји мирис пути твоје,
И слушам твога срца јасне боје,
И како здрави брецају ти уди...

—

Осјећам дах твој пун мирисне студи,
Па жудно срчем росу с твојих врела
Што ти на скути шаровитој сјаји.
Ах, то су твоји здрави одисаји
Згуснути пали дрљем твога т'јела,
Па свака капца твог живота нуди....

—

У срцу мом вре небројено жеља —
Мрсе се, плету, рађају и чезну, —
И за час к'о да у нирвану падам,
И к'о да више не знам да се надам:
Душа и срце у бесћуту грезну,
И уморна мире мојих жеља преља...

—

Ал' једна жеља од свију најјача,
К'о даљно звоно ил' к'о одјек плача,
Уморну душу из заноса буди:
Кад смо већ људи,
Зашто н'јесмо браћа!...

—

Задрхта груд ти, уздах јој се оте,
И к'о тишина мирне ноћи блуди,
Па као одјек пун бола, грозоте
Јечи: јер тада не би били људи...

На раскрсници.

Одступи!... Гледах те на ивици руба, —
Капао је огањ са твојијех зуба
И крупних и жарних на језику пора,
Кад стајах к'о сфинга крај тамна понора,
На скок ми гонеђ' крхки храмак духа...
Смрт — са комадом крвавога круха...

—

Усахла врела — дрхтава била
Лед — и зној к'о киша позних зимских дана —
А отуд' далеко, као одих рана
Струји болан уздах, глас танак к'о свила...

—

Смрт — са комадом крвавога круха...
Једно ил' друго — зјена проли суха
Огањ и жар се осу т'јелом... Нека,
Живот — људе чека...

Рогоље 1914. *Св. Зунданović.*

овом срезу. И тај народ ни помислио није на то, да од дра Хинковића затражи за то, ма у чему или ма какву наплату. Ал' на што не помишља свјесни и поштени изборник српски, помишља — и с тијем рачуном залази и у изборну борбу „самозвано водство“, на челу са „великим“ Михаилом Пауковићем.

Већ је у „Застави“ речено, да су се нека господа истицала код избора — ради јавног бележништва у Новој Градишки. И тако је и било Јавним бележником постао је др. М. Жанић.

Таман, како је онда речено.

Уз њега се је надао томе колачу и др. Р. Зец — ал' он је овај пут осјетио, како пролази онај, који има посла са М. Пауковићем. Узалуд је напустио судачко звање.

И др. Жанић имао је много посла и да није јадан, вјечито облијетао оне у Загребу — и он би рђаво прошао. Па како и не би, кад му је противником био главом М. Пауковић.

Замислите, ти заговорници јединства српскога и хрватскога народа, ти представници хрватско српске коалиције и самозване вође, ти заједнички борци — нераздруживи пријатељи, преко ноћи постадоше крвни непријатељи — управо душмани — чим су им се сукобили лични интереси.

М. Пауковић је држао, да сва слава и хвала за избор др. Хинковића припада само њему и да једини он има права тражити и наплату за то. И он је све предузео, да његов брат „преподобни“ Јован Пауковић, кр. судб. пристав постане јавним бележником у Новој Градишки.

У ту сврху био је Јован спреман да се захвали на судачкој служби и то без икакве отштете. Колике ли великодушности?!

Но како видимо, овај пут није потпуно успио. Али није остао ни ненагрђен.

Чим се је дознало, да ће др. Жанић бити именован јавним бележником, одмах су прапорци Михајилови разгласили, да ће Јован постати вијећником судбеног стола и тим претерирати доста својијех другова. И то се догодило. Но тим није умишљена величина М. Пауковић још задовољен. Ради он и смишља даље, како би свој план сасма остварио и ево шта они исти прапорци причају: Михајло се спрема да сазове збор, скупштану, шта ли, откуд би се имало протестовати — против именовању дра Жанића — за јавног бележника.

По том би имало слиједити умировљење брата му Јована а за тим подјела јавног бележништва у два котара, од којих би бољи и уноснији имао припасти Јовану. (А ти пријатељу Жанићу — који се ниси одмах поклонио вољи Михаиловој, осјетићеш моћ његове уобразиље.)

Тако снује М. Пауковић, а хоће ли му и упалити, идемо да видимо.

А има ли он права на све то?

Можда за то само, што никаквих, ама баш ни каквих заслуга нема за избор дра Хинковића, већ што је и он, као и сви Срби, дао свој глас дру Хинковићу?! — Па кад би за сваки глас овако скупо морао плаћати др. Хинковић, онда му не би достајао ни његов, па ни уплив све коалиције.

Да се не би посумњало у истинитост горње тврдње наводимо ово:

Кад је М. Пауковић са друговима пред избор дошао у Окучане, да изда упутства и налоге, рекли су му у лице најугледнији бирачи „да он у окучанску општину долазити не треба, јер су бирачи свјесни своје дужности и извршиће ју, без његових упута и наговора, а његова присутност би самој ствари само шкодити могла“.

То се догодило у јавном локалу и није се баш угодно дојмила Михајла. Кад је по том хтео да посјети окучанског пароха, ради договора о избору, рече му један од присутне господе, да то поднипошто не чини, јер ће и тамо бити овако — ако не још и горе примљен. Ето како је Михајло прошао у окучанској општини, где је највише Срба бирача!

Да боље није прошао и да га није требало у машићкој општини, јамчи за то од вајкада будна свијест тамошњих бирача.

Михајло је „велик“ управо „диктатор“ у српској земљорадничкој и млекарској задрузи у Ковачевцу и у српској штедионици у Новој Градишки. И ма да знамо, да му се ту све клања и пред њим пузи, ипак тврдимо, да и ту није био овај пут потребан његов рад ни упута.

Дакле, гдје и чим је стекао те заслуге, да му брат његов на рачун тога има бити тако награђен? Па да је доиста и био његов рад и заузимање за избор дра Хинковића и највећи, зар не би то била родољубива дужност М. Пауковића, као што се тражи и јест код сваког другог свјесног и поштеног бирача?

Или зар да свакога у том погледу веже и руководи родољубље — а само М. Пауковића користољубље?!

Зар се овако народ политички васпитава?

Михајило Пауковићу, зар си тако ниско пао, да са свијешћу српских бирача тргујеш, а у своју личну корист?

У часу, у ком сви Срби бирачи, поносни са онако тешке али часне побједе — налазећи плаћу у извршењу своје најсветије — родољубиве дужности ти се окоришћујеш и наплаћујеш овако?!

И овако низак управо ништав, зар да се и даље намећеш за вођу народу овом, који те са висине своје, једва више и примјетити може?!

Или мислиш, да то народ не види, па ће ти и у будуће бити путуџија за твоје себичне циљеви?!

Вараш се, јер смо те упознали и вријеме обрачуну је дошло.

Износимо ово, да упозоримо и оне у Загребу, да не насједају оваковим шарлатанима, јер од њих им у будуће слаба вајда!

— *Г* —

Купујмо српске школске жигице!

Захваљујући живљем заузимању нашега народа око потрошње српских школских жигица, у току 1913. знатно је порастао приход од њих, достигавши своту од *К 2245·74*.

Приход од српских школских жигица употребљен је на исплату квинквенала неким подручним учитељицама, које су обзиром на то, што су у оскудици мушких учитеља биле постављене на мушка места, сматране за привремене, но кад им је високом министарском одлуком изречена и призната сталност, изречено је том одлуком уједно и то, да им припада унатраг и накнада у име квинквенала за привремене им године службовања. Тима учитељицама исплаћено је на рачун досадњега и будућега прихода од српских школских жигица свота од К 12757·50. Да није било прихода од жигица, те школе би пропале.

Српским школама у будимској епархији требаће у будуће све више приход од српских школских жигица, те зато молимо Србе и Српкиње, да употребљавају искључиво српске школске жигице, а и да их у кругу својих пријатеља што више препоручују. У којим местима нема српских школских жигица, молимо Србе и Српкиње, да се обрате трговцима да их набаве и продају.

Ко троши српске школске жигице, без икакве своје жртве помаже српску просвету.

Епархијска конзисторија будимска.

Вести из места и са стране.

Силом — украјински језик.

Беч је научио да ствара од једног народа више народа. У последње време створен је међу Русима у Галицији украјински народ. Скрпљена је некаква мешавина од руског и пољачког језика, — и то им је онда украјински језик. Тим језиком говори украјинска интелигенција, која у Галицији врши исту улогу, коју врше франковци у Хрватској, Славонији, Босни, Херцеговини и Далмацији. Да тај језик Руси у Галицији не разумеју, видело се и приликом расправе против оптужених Руса у Лавову. Сви сведоци изјављују жељу да исказују руски а председник их опомиње да говоре украјински, јер је то признат земаљски језик. Али невоља је, кад га народ не зна, јер је скован по команди у Бечу. Председник се нарочито наљутио на сведока Пилата, који је општински чиновник, па је изјавио жељу да говори руски. Чудимо се, како то да он не зна украјински језик! Пилат и сви други сведоци исказивали су тада пољачким језиком. Тако је утврђено, да постоји руски и пољачки језик — али нема украјинског језика!

Због увреде краља шест месеци затвора.

Уредника листа „Кошут Засло“, Деже Корницера, осудио је сегедински суд на шест месеци затвора и трогодишњи губитак звања, јер је у фебруару прошле године написао у листу „Република“ чланак, у коме је расправљао о надвојводи Карлу Францу Јосифу као будућем престолонаследнику. Државни одветник оптужио је ове реченице: „И у пркос краљеве речи ће поштен човек одржати своју реч“, даље: „Кадгод је проговорио какав дебелоусти, увек је затим дошла опасност“. Оптужени је признао, да се реч „дебелоусти“ тиче надвојводе Карла Франца Јосифа, па је тражио да му суди поротни суд. Али суд је одбио тај захтев, јер се реч „дебелоусти“ може односити и на краља. Осуђени Корницер је апелирао.

Женска црква.

У Ливерпулу је основана женска црква „новог идеала“, чије су чланице поборнице женског бирачког права. Прву придику држала је гђа Бекер из Плимута. Задаћа је нове цркве, да упапређује самосвест код жена. Оснивачице заступају мишљење, да жене морају и у цркви имати иста права као и мушкарци. Гђа Бекер доказивала је, да су цркве, које оснивају мушкарци, потавнеле идеал — Бога. Стога се оснива нова црква будућности, која ће бити у складу с Богом. Споменула је Аврама, који је чинио погрешке, док је радио по својој памети, па га је Бог двапут позвао, да послуша женин савет. Да је Пилат слушао своју жену, не би Христос био распет. Ако би мушкарци хтели да гоне нову цркву, њене чланице ће јуначки сносити гоњење и исмејавање угледајући се на Христа.

Поплава и бура.

Услед кише, која је у јужном Банату падала неколико дана, излио се Дунав код општина Борче и Овче. Преплављено је око 10 хиљада јутара њива. И Борча је потопљена. Више становника борчанских хтело је ноћу између петка и суботе да на скели пребегне у Земун, али је скела запела насред реке. Читаву ноћ су морали да проведу на води и тек у суботу ујутру су спасени. И Овчи прети велика опасност од поплаве. — О поплави јављају и из Барање. Читава пруга државне железнице Печуј—Батасек под водом је. — Саобраћај је услед поплаве прекинут и на више железничких пруга у Славонији. — У петак и суботу је беснела јака бура у Бачкој, Барањи и Банату. Из Мухача јављају, да је бура отргла више воденица на Дунаву. Једна воденица је потопљена, једну је олуј избацио на обалу, а једну је ударио о штег за искрцавање, те је раздробио је.

Залутала пошиљка новца.

Јавили смо, да је ових дана стигла уредништву „Дана“ у Љубљани пошиљка од 600 круна и да је ту своту послало бечко министарство спољних послов. Новац је враћен министарству, јер уредништво „Дана“ не потражује од њега ништа, а министарство није одговорило, зашто је новац послат. Неки мисле, да је та свота биле намењена уредништву „Дана“ у Сплету, које пише по команди из Беча, па је залутала у Љубљану.

Читуља.

У суботу је у Каменици сахрањен умировљени општински бележник *Гавра Костић*. Покојник је био родом из Шајкашке, из Ђурђева. Био је добар Србин. Лака му земља и вечан помен!

Одликован лечник.

Краљ Петар одликовао је орденом св. Саве IV. степена нашег пријатеља и једномишљеника, дра Душана Гајића, општинског лечника у Голубинцима — у знак признања за лечење српских рањеника.

Нов лист у Загребу.

Из Загреба јављају, да ће националистичка омладина покренути недељни лист „Нова Ријеч“, коју ће уређивати Владимир Видас, филозоф. Овај ће лист заступати програм националистичке омладине, која проповеда народно јединство Срба, Словенаца и Хрвата и борбу за народна права.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекују се ноћни мразеви, местимице киша или снег.

Лечничка вест.

Др. Димитрије Коњевић лечник у Черевићу, вратио се са научних течајева и почео је ординацију.

Привредни гласник.

Са новчане пијаце.

На новчаној пијаци у Будимпешти и Бечу био је ових дана промет врло слаб. Понуде су биле доста скупе. Аустроугарска Банка морала је да изда многе милијоне на менице. Очекује се, да ће се ускоро прилике поправити, јер ће ускоро стићи злато новог зајма аустријске и угарске владе. У Берлину су се прилике толико поправиле, да ће Немачка Државна Банка моћи да снизи каматну стопу.

Вински вашар у Петроварадину.

Петроварадински виноградари су приредили вински вашар 1., 2. и 3. марта о. г. То је био први вински вашар у Срему. У пространој дворани градске већнице, која је била укусно декорирана, постављене су биле стелаже, свака с три етаже, укусно израђене и декориране. У белим боцама, провиђеним с укусним етикетама, на којима је био утиснут грб града Петроварадина од год. 1751., што је био подељен градској стрељачкој компанији од ц. кр. дворског ратног савета, изложено је било чисто, бистро и питко петроварадинско вино. У свему је било изложено око 250 боца вина, које репрезентирају залиху од својих 8 до 10.000 хектолитара. На изложби су суделовали и виноградари села Лединаца и Букозца, те манастир Раковац, чувен са својих ванредно добрих вина. Највише је било изложено црвене и беле сланкаменке, затим грашевине, те нешто ружице. највећа количина је била из године 1913. Од старих вина била су изложена годишта 1907., 1910. и 1911. Спомињемо вино Анте Вуковића из год. 1856. и 1874. и госпође Новаковић, супруге сремског поджупана, која је изложила красну грашевину. Ванредно мускат вино изложио је Малин, познати угледни грађанин и виноградар петроварадински. Купаца је било из Осека, Бачке, Баната, Пеште и Беча. Продано је око 1000 хектолитара вина, највише црвене и беле сланкаменке, која се плаћала по 36—40 потура, грашевина по 48 до 56 потура, а црвено вино по 40—48 потура.

Закон о заједничким пашњацима.

Закон о недељивим заједничким пашњацима ступиће у живот 1. маја о. г. Министар пољске привреде издао је спроведбену наредбу уз овај закон, од којег се очекује заштита интереса малих земљорадника и унапређење сточарства. По овом закону управљаће се са 7878 бивших урбаријалних и других заједничких пашњака, који обухватају 1 милијон и 400 хиљада јутара, а вреде 280 милијона круна. Ми ћемо проговорити опширније о

том питању, а засада напомињемо, да је министар правде наредио, да се грунтовнице исправе према новом закону.

Кратке вести.

— У Плзену ће једна бечка банка да створи нову пивару.

— Из Беча јављају, да ће цена угљу пасти са 4 до 6 потура по центи.

— У Румунији је ове године засејано пшеницом 4 милијона јутара земље, за 800.000 јутара више него лане. Стање усева је одлично.

— Кукуружња берба у Аргентини донеће ове године 90 милијона дуплих цената, скоро двапут толико као лане.

— Српска влада намерава да отвори српске трговачке музеје у појединим варошима Аустрије и Угарске, које имају трговачких веза са Србијом

Брзојави „Застави“.

Стигли 17. марта.

Политички положај у Будимпешти.

Будимпешта. У владиним круговима је одлучено, да се избори посланика за угарски сабор обаве тек у мају 1915. године по новом изборном закону.

Будимпешта. Саски посланици, Вилхелм Капоњ и Рудолф Брандш, иступили су из владине странке, јер им је Тиса замерио, што су се заузели за Немце у Банату и Бачкој. Међу Сасима је велико незадовољство против Тисе.

Савив српског народног црквеног сабора.

Будимпешта. По свима изгледима судећи састаће се српски народни црквени сабор тек крајем јунија о. г., када заврше рад политички сабори. Самосталци су пристали, да влада врати само изборни ред од 1871. године и да сабор обави само избор патријарха.

Епирско питање.

Атина. Окружница албанске владе у ствари Епира не одговара стању ствари. Грчка влада не шиље комите у Епир; нити им даје оружје. Зографос ради у Епиру на своју руку без споразума са грчком владом, која се не осећа обвезаном, да оружаном руком нагони Епироте, да се покоре Албанији. Можда су епирски усташи убили којег албанског жандара, али зато не може одговарати грчка влада. Грчка влада се не боји албанских претња. Албанија је и сувише слаба а да би могла замутити на Балкану.

Драч. Албанска влада очекује, да ће велике силе предузети одлучне мере за решење епирског питања.

Рим. Велике силе одговориће на ноту грчке владе и одобриће њен предлог за границу између Албаније и Грчке у горичком и аргирокастронском округу. На тај начин се очекује мирно решење епирског питања.

Валона. Потврђују се вести, да су епирски свети батаљони, под командом пуковника Дулиса и капетана Спиромилоса продрли у горички округ. У бојевима погинуло 20 албанских жандара.

Пусте жеље арбанашких разбојника.

Београд. Вести, које причају о тродневном весељу Малисора, Љумљана и Хаса због доласка принца Вида у Албанију, примљене су са неповерењем. Можда су Арбанаси пуцали три дана и палили ватре, јер немају друга посла, а српска погранична стража не да им да пљачкају. Зато су послали принцу Виду депутацију, да тражи објаву рата Србији и да отме Призрен, јер Љума не може више да пљачка по Призрену.

Поплава у Србији.

Београд (Р.) Сава и Дунав поплавили српску обалу. Између Шапца и Митровице вода јако надолази. Сва места на српској страни поред Саве поплављена. Становници се иселили из кућа. И цело шабачко поље под водом, која допрла до крајних кућа у Шапцу. Због страшног ветра Шабац био целу ноћ без светлости, јер су оштећени електрични спроводници.

Београд (Р.) Железничка пруга Београд—Ниш јако оштећена између Лапова и Ресника, код Рипња, Кусатке, Паланке, Велике Плане и Марковца. Железнички и телеграфски саобраћај одржава се само до Лапова. Ради се на брзом поправку пруге и телеграфа.

Београд (Р.) Доњи крај Смедерева под водом. Становништво се иселило у горњи, брдовит крај. Дрина јако надолази. Српска обала поред Дрине јако поплављена и оштећена. Становништво се иселило из кућа.

Сметови у Србији.

Београд (Р.) На железничкој прузи Параћин—Зајечар прекинут саобраћај због великих сметова. На Честобродици је слој снега дебео 80 центиметара. Код Обрадове Столице налази се један железнички воз, који због сметова не може даље.

Опет арнаутски упад у Србију.

Београд. (Р.) Арнаути почели нападати српску границу. Код Ораовца продрли на српско земљиште и опљачкали неколико села. Српска их жандармерија претерала преко границе. Дуж српске границе у Албанији виђају се многе арнаутске чете.

Одговорни уредник: МИТА КЛИЦИН

Трговина.

НОВИ САД, 17. марта 1914. године.

Пшеница прве каквоће нова 24 К 20 п.
Пшеница средња 23 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 22 К — п. до — К — п.
Наполица 16 К — п. до — К — п.
Јечам 14 К — п. до — К — п.
Зоб нова 13 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну стари 12 К 20 п.
Кукуруз у клипу — К — п.
Пасуљ бели 18 К — п.
Пасуљ жути 18 К — п.
Пасуљ кулаш 17 К — п.
Горушица 10 К — п.
Лањик 24 К — п.

Све од 100 килограма.

Маст 1 К 40 п. до К — п.
Сланина 1 К 40 п. до — К — п.
Сланина паљена 1 К 50 п. до — К — п.
Свињи угојени тешки 1 К 14 п.
Свињи средњи . . 1 К 04 п.
Свињи лаки . . . 1 К
Теоци 88 К — п.
Овци — К — по пару
Јагњци — К 88 пот.

*

Са житне пијаце у Бечу.

Цене су биле у суботу ове: пшеница потиска К 26·60 до К 27·90, бачка К 25·30 - 26·40; раж из Угарске К 19·70—20·30; јечам за пециво К 14·60 до 15·20, за пићу 13·— до 14·50; кукуруз из Угарске К 14·70—15·—, чинквантин стари К 19·20—·—, нови К 18·40—19·20, зоб из Угарске трговачка К 15·90 до 16·50, решетана К 16·50—18·40; олај од репице К 190—192; пшенично брашно К 32·20 до 40·80, ражно брашно К 19·— до 33·—; пшеничне мекиње: фине К 10·60 до 10·80, грубе К 11·50 до 11·90; ражне мекиње К 10·50 до 10·70.

ПРОДАЈА ЗЕМЉЕ!

Властелинство румско продаваће и ове године путем јавне дражбе, која ће се одржати **у уторак 21. априла т. г. по н. кал.** ☛ **544 јутара ораће земље у Барици.** ☚

Почетак дражбе биће у 8 сати изјутра. Састанак је код Унке.

Сваки дражбоватељ дужан је пре него што почне дражба положити у руке тамо уредујућем властелинском чиновнику на име јамчевине 200 круна.

Дражбени услови прогласиће се пре дражбе на лицу места. А исти се могу сазнати и много раније код равнатељства властелиства румског као и код г. Милоша Николајевића, адвоката у Руми, који ће на захтев свакоме усмено разјашњење и упутства дати.

403 3—5 **РАВНАТЕЉСТВО властелинства румског.**

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Потписана срп. прав. црк. општина издаје под закуп на три године — и то од 1. маја 1914. до 30 априла 1917. године — своју гостионицу под к. бр. 138. заједно са инвентаром, који се у њој налази.

Гостионица се налази на најлепшем месту. у средини села, а снабдевена је апаратом за ацетилен осветлење.

Дражба ће се одржати 30. марта (12. априла) на Цвети о. г. у 2. сата после подне, до кога дана се дражб. услови могу прегледати у писарни црк. општине.

Исклична цена је 1200 круна годишње, а пишманлук 120 К, коју своту ће досталац надопунити до висине тромесечне закупнине, што ће до краја закупа служити, као јамчевина.

Црк. одбор задржава себи право поверења при избору закупника.

Из седнице црк. одбора у *Госпођинци*, одржане 9. (22.) марта 1914. године.

Жарко Чиловачки перовођа. **Тоша Томин** председник.

471 1—3

НА ПРОДАЈУ!

Кућа у којој постоји локал за трговину, а по потреби могло би се створити у истој још 2 већа локала све са фронта, са лепим станом и пространим двориштем, у већем месту Срема, које је чувено са свога јаког трговачког промета и недељних вашара, **продаје се по врло повољним условима.** За адресу упитата у администрацију „Заставе“. 442 1 3

Сигурна будућност!

Вољан сам Србину трговцу моју. по најновијем укусу и добро уваажену **мануфактурне струке трговину,** која већ преко 80 година у сопственој кући на најживљем месту у **Чакову,** (Csák, tem. com.) постоји, уз врло повољне услове, већег предузећа ради предати. — Будућност сваком вредном Србину осигурана, те зато желим и препоручујем младим српским трговцима, да овуretку прилику не пропусте. Првенство имају они, који са 20 000 круна располажу, а остатак вољан сам у 4—5 година уз довољну гаранцију спровести. Поближа извешћа могу се сазнати код

410 3-3 **Јефте Пантића — Чаково.** (Csák, Tem. Com.)

ЗЕМЉЕ врло добре, подесна за све усеве 178 јутара, 9 километара од станице ЛУГОШ (у Банату) до земље калдрма, жита има засејана 40 јутара. Земљу не топи никад вода, и нема ни слатине. - - - -

Продајем са фундусом и овогодишњим усевом за своту од 134·000 круна.

За поближе услове упитати власника:

Нови Сад (Ujvidék)

Милан Т. Јовановић, казанџија.

405 2—6

За велики бирт у Ђурђеву

тражи се

ДОБАР ГОСТИОНИЧАР,

који ће бити у стању и добру кујну водити пошто је то прва гостионица у месту где сви странци, који у Ђурђево долазе одседају. За поближе услове треба се обратити на 455 2—3

ЈУЛИУСА БАУЕРА, великопродаја пива *у Новом Саду.*

Старији помоћник

шпецераја и деликатеса струци вичан, који говори 4 језика, тражи себи као такови место, које би заузети могао одмах. За адресу упитати у администрацији „Заставе“. 450 2 2

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.